

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Commentaria in tres libros Aristotelis de anima - Cod. Ettenheim-Münster 194

Aristoteles

[S.l.], 1630

Quaestio quinta. De anima sensitiva et de sensibus in communi

[urn:nbn:de:bsz:31-116346](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-116346)

QVAESTIO
QVINTA.

DE
ANIMA SENSITIVA
ET DE SENSIBVS IN
COMMVNI *an &*

Dub:

Dubium Primum.

Quotuplex sit sensibile
externum: et utrum sensibile
positum immediate supra sensu
causet sensationem; uel non?

Conclusio Prima.

Sensibile externum haec quod sensibus exter-
nis percipitur e triplex scilicet: sensibile per
accidens sensibile per se propria et sensibile
commune.

Explicit ratio in illa dictione q. «a q. sensibile ex-
ternis percipitur sunt in triplex gratia. scilicet sensibile
per accidens. et a sensibile per accidens illud
cui accidit illud q. per se proprio sentitur, ita ut nihil
plane faciat vel generat ad immutandum sensum
si situm se sumat, et tunc fortiter est sensibile per
accidens q. accidit illi in q. q. a proprio sentitur.

scilicet:

WA
TN
8
D

se: color & e sensibile quoniam recipi potest in passiva.
Sensibile nervi & e quoniam unum, et sensibile coram
hinc eadem quae per se sentiant, sed in diversi modo
Nam sensibile per se quoniam invariatur quod se ipso sensu
ita ut non ab alio sensu recipi potest, et quod
dat suum sensum a quo recipit; Sensibile nervi
coram recipitur eadem per se a sensu ita tamen ut
ab alio sensu et recipi potest. Sed ex parte in figura.
Quod recipit per se a sensu in se, non tamen ab illo solo,
sed et a sensu tactu, unde sequitur quod sensibile coram
recipitur eadem per se, non ipso, sed utroque. Haec per se
Plato dicit. Tot sunt sensibilia in eorum quod in se,
dis quod recipit sensu alterari vel invariari, sed
haec sunt triplex modo tamen tactu in eorum quod in se
tamen sunt sensibilia externa. M. per se per se. vel
in sensu exterior alteratur & quoniam suum, vel per se
ipso, et sic e sensibile per se quoniam unum; vel haec sensibile
facit tamen ad modum invariandi et non ad suum et
sic e sensibile coram. Vel tandem sensibile nec
invariatur sensu & quoniam suum, nec et quod recipit ad

modum

modum immutabili sensu sui plane & accidens huius
se illi, et tunc e. 3° immo sensibile exterius non proprie
sensibile & accidens.

Ita Cato. 2°. Nam vel sensibile movetur sensu
sui & talis est tunc e. 3° sensibile spiritus et quae.
vel movetur sensu sui aliud eorum in nomine naturae
tunc repta in sensibile et tunc e. 3° sensibile eorum
utrumque. magnitudo movetur sensu tactus et visus
non sunt quae tales, quae visus ut sic movetur a calore
movetur per sensus visus a magnitudine sui sunt aliud
eorum quae et alios sensus attrahere potest si sensus tactus.
Voluntatem sensibile se habet. mens & accidens
et sic sit 3° sensibile exterius. sunt quoque
qualitates 2° sunt sensibilia per se, quae
non est ab ipsis dependentibus sunt sensibilia
eorum, subtiliter particularia sunt sensibilia &
accidens.

Quoniam circa hanc tactum vult hanc divisionem in
vna sensibilia sit univoca vel analogia.

Ita cum d. th. esse Analogiam suam a tactu
quae sensibile exterius non aequaliter partem partem

ab

ab istis etiam et unum prout quod aliter. et
 et dicitur analogi in analogata. prout autem. nam
 sensibile per se prout aliter inveniatur prout
 si: prout prout; sensibile vero esse ut habetur
 dicitur non inveniatur prout prout in illo prout prout,
 deinde sensibile per accidens ad hoc ut prout prout
 externo dependet a sensibili prout. et non prout
 filius externi iniquitate prout prout ab his et
 et unum prout quod aliter. et.

Conclusio Secunda.

Sensibilia circa sunt quinque, Motus scilicet quies,
 Numerus, figura et Magnitudo.

Haec tamen etiam inter prout eam docet prout
 hinc prout tamen. Quia ea quae inveniuntur sensum
 per se esse prout ad modum prout, tamen sunt
 quinque. et tamen simul prout; sensibilia circa. prout
 prout. prout autem. Nam prout haec prout in tamen et
 tamen sic alia prout et haec modo inveniuntur sensum
 ut sunt in g. tempus, unitas, situs et distantia,
 etiam ista reducuntur ad haec prout. tempus n. reducuntur
 ad motum cuius est prout mensuram unitas reducuntur

ad numerum, sitq. nec et distinctio ad magnitudinem
 omnium. qd. qny. hinc omnia sensibilia. cetera.

Quares ita Supposito q. dicitur sensibile
 si eorum seipsum se a sensu exteriori, an illud
 in sui perceptione imprimat sensui exteriori qd
 pnta et distinctam pntem, a se sensibilibus propriis.
 Et ad hoc per totum sequentem.

Conclusio Tertia.

Sensibile eorum non imprimat distinctam
 pntem a se sensibilibus propriis sed tunc modo
 fiat illam pntem ut alio modo invidet
 sensum.

Explicit Causa. In illa u. videtur sicut q. magis
 nitens u. g. Quam utram obducta aliquo ca.
 lere ut u. g. albedine, non invidet sensu nisi
 qd in ipso pntem et distinctam pntem ab illa qnt
 ponit albedo, sed tunc modificari illa pntem albe,
 Omis. q. plane pnt. nam alio modo invidet mea
 pntem nigra qd videtur albedinem extensa ad
 10. cupit qnt si tunc fit extensa ad hanc cupit.
 Et hanc Causa su explicata pntem in pntem de
 Quinte pntem numerat inter sensibilia cetera.

Quis

Genus in hit et aliud quia eius privatio unum vel
privatio, quod non potest nisi per modum sensus proprie
et distincta generum, distincta a se sensibilibus proprie
aut potest per se generum. Illud sicut non proprie et non eius
reale profectum, sed in ea privatio non potest per se care
eius profectum. quod.

De tactu et de aliis actibus sensibilibus actibus. Vnguis
sensus habet proprium modum suae immutabilis cuius
non communis est cum aliis sensibus. quod sicut per se generum
ab uno sensu non potest per se ab alio. aut per se.
alium namque, modum immutandi habet nisi quia
audire vel tactu, et eodem modo alium vel non communi.
nec cum aliis sensibus in suo modo a se immutandi.
alias si communis esset per se tactu et nisi audire et
tactu. quod generum potest. Tunc ultra. Sed si sensibile
care non immutandi sensu et propria generum illa debet
fieri a pluribus sensibus. cum nulla res producat
plures sui generum. non enim quibus producat modo bene
modo alium generum sui quod sensu hile care non immutandi,
tactu generum et propria generum. aut potest. nam haec de
re sensibilibus care et proprie a pluribus sensibus.

Confirmat

Causam hanc ratiō. Sensibile p̄m̄ se sensibile,
 le eade differtur fuit et epte ratiō sensibilibus.
 sed sensibile p̄m̄ fuit h̄t q̄ inuicem sensu &
 p̄m̄ p̄m̄. q̄ h̄c non quoniam sensibili eā.

Conclusio Quarta.

Sensibile externū quōtū supra sensum mē
 diate non causat, sed impedit sensum.

Extr. Causa. Et dicitur q̄ si v̄g. Color immediate per se
 supra sensum n̄t̄ ita ut sit ip̄i oī gignit tunc
 tale sensibile si immediate applicatū non causet
 sensum, et h̄c q̄ alio vultis docent alij. si
 ad sensum semper requir̄ alij, mediū inter sensum
 et sensibile. ita ut si auferat mediū, sensum ex
 ercent non p̄t. Et distinguunt Auctores duplex me
 diū, unū internū aliud externū. Mediū inter
 nū vocant illū punctum existens in ip̄i cuti
 q̄ mediū inter p̄tiam sensibilem et oī sensibile.
 Mediū vero externū vocant illud corpus q̄ extra
 cuti, mediū inter oī et p̄tiam sensibilem.
 Certe q̄ n̄t̄ ē n̄t̄ n̄t̄ n̄t̄ n̄t̄, h̄c, q̄
 ad sensum requir̄ alij, mediū si illud sit

m

ni ul exterru. his p[er]tis. p[er]t[ur] cuto.

P[er]t[ur]e sensitivas exteriores sunt aliquo modo sp[irit]uales
vitales et h[ab]ent in aliam modum recipiendi sua
ob[ject]a, q[uo]d sicut p[er]t[ur]e mediale supra sensu non
causat sensum q[uo]d impedit. aut p[er]t[ur]e, ex supra
dicto. et et p[er]t[ur]e p[er]t[ur]e, q[uo]d ex res aliqua et magis
invenit, q[uo]d magis dominus mater, p[er]t[ur]e aut[em] sensu,
sua magis dominus mater q[uam] vegetabilis. q[uo]d
et in materialis. Ultra. q[uo]d et p[er]t[ur]e sequentes
aut[em] sensitivas etiam aliquo modo sunt vitales
et h[ab]ent in aliam modum recipiendi sua ob[ject]a.

q[uo]d supra p[er]t[ur]e. ob[ject]a p[er]t[ur]e se et causa et mater. q[uo]d p[er]t[ur]e
sunt supra sensu in aliam modo impedit sensum.
q[uo]d supra p[er]t[ur]e. ad huc n[on] ut sicut sensus debet esse
p[er]t[ur]e inter sensitivas et sensu, sed illi nulla est
p[er]t[ur]e, q[uo]d non p[er]t[ur]e sicut sensus. Dices. Illi
est aliquid p[er]t[ur]e inter p[er]t[ur]e et sensitivas
et inter p[er]t[ur]e sensitivas, q[uo]d si sensitivas p[er]t[ur]e
mediale supra sensu tunc p[er]t[ur]e in aliam modo in
sensu p[er]t[ur]e sicut. sicut a tunc p[er]t[ur]e in aliam modo
et aliquid modo sicut vitales et mater. q[uo]d illi
- est

ont sufficiens p[ro]prio et g[ra]t[is] p[ro]prio sicut sensus.
 Cuius. Illa p[ro]p[ri]e m[ed]iate omnia ab o[mn]i
 n[on] d[omi]n[us] e[st] suff[ic]iens p[ro]prio causa s[ic]u[te] q[ui]o
 debet app[er]t[er]e aliq[ui] m[ed]iu[m] q[ui] magis p[ro]p[ri]e
 h[ab]et. q[ui]o p[ro]p[ri]e p[ro]p[ri]e o[mn]i. p[ro]p[ri]e m[ed]iate p[ro]p[ri]e
 ab o[mn]i p[ro]p[ri]e sicut erat h[ab]it[us] m[ed]iu[m] sicut o[mn]i a quo
 m[ed]iate p[ro]p[ri]e et quo magis p[ro]p[ri]e a p[ro]p[ri]e
 p[ro]p[ri]e, et p[ro]p[ri]e p[ro]p[ri]e a p[ro]p[ri]e m[ed]iate
 omnia o[mn]i ad h[ab]it[us] h[ab]it[us] erat h[ab]it[us] m[ed]iu[m]
 et g[ra]t[is] m[ed]iate p[ro]p[ri]e ad p[ro]p[ri]e s[ic]u[te] h[ab]it[us]
 cum p[ro]p[ri]e s[ic]u[te] h[ab]it[us] s[ic]u[te] h[ab]it[us] p[ro]p[ri]e
 g[ra]t[is] s[ic]u[te] h[ab]it[us] q[ui]o illa p[ro]p[ri]e p[ro]p[ri]e m[ed]iate
 d[omi]n[us] a p[ro]p[ri]e o[mn]i m[ed]iate - q[ui]o.

Cuius d[omi]n[us] q[ui]o. s[ic]u[te] h[ab]it[us] e[st] s[ic]u[te] h[ab]it[us] q[ui]o
 accidens. q[ui]o h[ab]it[us] d[omi]n[us] non e[st] h[ab]it[us]. cum m[ed]iate
 m[ed]iate g[ra]t[is] in alio p[ro]p[ri]e o[mn]i. s[ic]u[te] h[ab]it[us] q[ui]o
 accidens illud q[ui]o p[ro]p[ri]e p[ro]p[ri]e q[ui]o omnia
 p[ro]p[ri]e s[ic]u[te] h[ab]it[us] s[ic]u[te] h[ab]it[us] e[st] m[ed]iate
 p[ro]p[ri]e p[ro]p[ri]e q[ui]o omnia e[st] in m[ed]iate.
 q[ui]o aut s[ic]u[te] h[ab]it[us] q[ui]o accidens.

R[ati]o N[on] o[mn]i ad p[ro]p[ri]e d[omi]n[us] e[st] m[ed]iate q[ui]o p[ro]p[ri]e
 r[ati]o

ratu spū alterig ita ut non generalis aliquo modo
ad mutatem sensu se sensibile & accidens com. m.
si tu generalis ad mutem mutata licet non impri,
mut spūm spūm a sensibile & accidens H. M.
sed A. m. et hunc th. p. p. p.

Alii autem dicit. Contra iam tunc. Spiritus coloris
hinc habet representare colorem et non quantum vel
figuram, quia ut pignat figura potest alia spūm
et est sensibile eade impri met spūm spūm.
omni p. q. tu aliquid representat ut a quo p. m. i. t.
hinc in sensu, sed spūm sensu coloris hinc multum in
suis a coloris q. spūm coloris hinc representat coloris,
rem et non figuram. Contra. Si es est in
emcapitū hinc in xta in coloris hinc hunc sensu
hinc quantum illis coloris, et tu non sentires spūm
spūm sensibile spūm. q. hunc sensibile eade se
figuram coloris n. j. motu coloris impri met spūm
spūm. M. p. si n. es in xta in coloris p. p. i. t. u. d.
ut ultra ascendere hunc sentires se hinc p. d. i. q.
a quate coloris, imo si subito vellet ascendere q. n.
nihil forte tunc eade caput. q. sentires quantum
illis coloris. m. et q. d. t. nam sensibile spūm
Sensu

sensu tactu sunt qualitates sua q' hanc, sed illa
non sunt in eodem alio catu q' hanc
cum ut q' e' compressibile q' g' hanc q' hanc: sed
in car: q' sunt q' hanc catu alio, q' hanc
sunt q' hanc sensibilibus.

Ad Aristotelem dicitur. Si ignis coloris sumat q' hanc
et sicut se hanc hanc hanc representare colorem
aut. si a. ead' ignis sumat taliter vel taliter mo.
difficilis hanc et hanc representare quantum vel figuram.
Et hanc N. g' hanc - ad q' hanc: et facile dices. Si ignis
coloris sumat q' hanc hanc hanc representat colorem,
q' hanc color mittit q' hanc q' hanc taliter vel taliter
modificat, ideo et ignis ab illo q' hanc hanc hanc
sunt ut a quo modificat. Et illa modificatio q' hanc
aut a sensibili est. Ad Aristotelem dicitur. Con. m.
et N. m. ad q' hanc dices etiam tactu non hanc hanc q.
sunt g' hanc qualitates sunt et alia qual: ut sunt
sunt, molles, acutis, &c. cum q' hanc in eodem re,
q' hanc et hanc cum ut docent q' hanc corpus celestia
sunt quasi q' hanc g' hanc hanc hanc hanc hanc
nunc q' hanc q' hanc hanc hanc hanc hanc hanc
vel hanc hanc hanc hanc hanc hanc hanc hanc
tactu.

Archie.

Pluribus 30. Contra quam Cautam. Goto qd
comprimis ambos oculos hinc expit aliquem ful-
gorem et sentit illi et tu illi multum e medum in
super et sensibile. Goto sensibile papilla supra super
pro care sensatum. Idem e dicendum de odoratu
et videtur in inferiore parte cerebri ad que ut
expit probat super in nervi multi odores apen-
dunt et naves, et illi percipit odorem. Goto idem qd
autem. Idem et e de gustu qd respicit aliquo
nervo linguas et cum lingua sit pars multa
perosa nihil incedit qd alio qd salivam alk-
ratis intrat usq ad nervum linguas qd peros.
et hinc sentit dulcedinem cibi. Goto. Idem ergo
in tactu e ratio, sed si aliquid qd percutit supra
eamem statim sentit illud. Goto.

R. Ad quam expiam cum Punctio qd qd alijs
comprimis oculos et videt aliquo fulgorem qd
hinc non sit vera ratio visio, sed tu appa-
rens, qd illud gignit ex qd sensu spiritum vita-
tum, unde vocat sensu. Sicut et qd videtur
facit in qd aqua videtur esse curvum, qd
non e.

R.

Admittendo esse vera sensum usq[ue]
 in illu[m] fulgurum non videtur aut percipi sicut partes
 h[ab]et p[ro]p[ri]etas supra sensum. sicut partes
 distantes a pupilla. Ad r[ati]o[n]em experientie docet
 illum odorem non percipi ab odoratu sicut illas
 partes p[ro]p[ri]etas supra sensum sicut sicut alias
 partes. Idem et h[ab]et de Lingua et Tactu.

Dubium Secundum.

An potentia sensitiva sint tantu[m]
 potentia passiva; et an uehemens
 sensibile laedat et corrumpat sen-
 sum; et an sensus circa propri-
 um sensibile possit decipi; et
 quoddam sit obiectum sensus?

Conclusio Prima.

Potia sensitiva tam interna qua[m] externa e-
 sunt passiva in ordine ad receptionem sp[irit]us, e-
 sunt activa in ordine ad sensationem.

P[er]tr

Pro tanto quod ad se non pertinet. Accipere quodam patiat pota
sensitiva nec recipit suos intentionales ab isto
puncto. go in ordine ad illas pota passiva.

2a pars tractus pto. Anima se nec primum actum
sentire sed non e primum actum pto. go debet
alium sentire; sed nullum aliud pot dari qua potia
sensitiva. go potia sensitiva in ordine ad sensum
est potia activa. Dices. Sensum aut actu
sentire nihil est aliud qua ipsa receptionem
suum unde nec debet per aliquid potia activa
sed tunc receptiva vel passiva. Contra. Sensus
nec e actio vitalis. go non est ipsa receptio
sua passiva. aut pot. non sentire vitaliter se
mensura. quia nec pot. actio vitalis debet esse
de se affectiva a principio vel potia vitali. go si sen-
sus e actio vitalis debent generare aliqua potiam
vitalium a qua affectiva quodam. go potia sensitiva
in ordine ad sensum est potia activa.

Cum hoc tu scilicet q potia sensitiva et in
ordine ad sensum sunt sui potia passiva
nam cum sensus sunt actiones inanimatas
nec debent recipi in illo a quo obiciuntur

unde

unde cum sensus recipiant in ymo petris su,
finitis petra quod dicitur passiones.

Conclusio Secunda.

Vehemens sensibile potest cadere et corrumpere
sensum tam sicut esse nature quam intentionale
In hac parte certum est quod vehemens sensibile cadat
per seipsum ad potest cum se oculis nulli figere
in solum habitum habebat, nisi si dicitur generat
corruptio organum visus. solum de rebus
manti formae rebus dicitur et de aliis sensibilibus.
Sicut differt et aliter sensibile potest cadere sensum
sicut esse intentionale, huc est sicut quod nihil dicitur
in ipso sensu. an vero hoc est sicut sicut esse
nature sicut sicut quod dicitur ex tali materia vel forma
dicitur quod sicut qualitates quod sunt corruptibiles.
Dicit ergo una parte quod sensibile vehemens potest
cadere sensum et aliter corrumpere tam sicut esse
intentionale, quam sicut esse nature. Et in primis
quod potest sicut esse nature certum debet esse, quod sensibile
potest huc tam inclusas qualitates: generas quod

vehementissime

vehementer sunt agerent in organum sensu et si aliquid
 obtemperabile spiritus calidissimum vel frigidissimum nihil
 obstat, quod non potest laedere sensum, ut de se patet. quod vero
 potest hoc spiritus vehementer sensibile spiritus est in
 sublimi, etc. Spiritus intus casualis ab obtemperabile
 immixto in sensum sunt vera acci ductio realia. quod
 si sunt excedentes bene potest laedere et corrumpere
 sensum. Certe hinc ratio. albedo congregat nigritatem,
 nigredo congregat. hinc a non facit albedo
 nisi rari spiritum. et albedo excedens ut ipsa eximia
 potest nimis disgregat nigritatem et spiritus ipsam laedit,
 quod sensibile potest laedere sensum, si sit rari,
 mens et spiritus est intentionale, unde color in
 visis et oblectare visum, quia consistit in quatuor
 mediis tempore colorum. quod color ex cellis, modo
 statit quod si sensum. hinc a non facit nisi
 mirabiliter spiritus. quod sensibile potest laedere
 sensum spiritus est intentionale.

Conclusio Tertia.

Sensus non potest deipi circa sensibile spiritum quod se
 potest in se accidens.

Plor

Petr. Tentis. In part. O. Omnia sensibilia q. se ut in u
 trisice respicit sunt q. omnia sensibilia. q. se
 q. tendit in illud et q. se respicit de se ipso
 circa illud q. se respicit. aut p. p. q. se respicit. Illud
 n. quod alterum respicit ex q. omnia q. se ut
 non pot. in aliud tendere nisi sub ratione illius, q. se
 si sensus q. se respicit q. omnia sensibilia, non pot. in
 omnia q. se tendere in illud vel in alia sub ratione
 illius. q. se q. se respicit q. se non pot. de se ipso circa
 q. omnia sensibilia, p. se debet q. se d. aliquid
 ratione q. se. q. se respicit aliquid q. se accidens de se ipso
 de se ipso. q. se pot. organum corrumpi aut p. se alia
 p. se intermitti. ut p. se q. se hinc q. se se habet
 ut q. se dulce respicit q. se amarum. hinc, q. se
 caput organum et q. se alia in p. se in se
 occurrunt.

Conclusio Quarta.

Omnia sensibilia aliquid non universale conditio in
 non respicit ut sensus exercet autem
 in gustantia, f.

Petr

Petr. Petrus n. g. unicus et una sumptus petra
q̄ habet unum hunc otm, sed singularia sunt nomina
et multiplicia. q̄ otm illis est aliqd̄ eorū otm
illos singularit̄ a quo sumat̄ per unitatem.
Cognoscitur hanc rād. Si otm sumptus est aliqd̄
singulare, q̄o nō est hanc determinata, nō
abstractus ab hoc et illo. Non s̄m. q̄o potius nō
s̄m n. g. nō hunc recipit hanc singularit̄, sed et alia
q̄ debet illi rād. s̄i q̄ otm sumptus sit et abstra.
hanc ab hoc et illo singulari. et q̄to s̄m nō t̄t̄
otm sumptus q̄o q̄o univocale nō sumptus de
nōt̄i positivē, sed hanc negativē. hanc. de nō
q̄ nōt̄i substratū unit̄is. Unde otm sumptus n. g.
petra unicus et color, nō iste aut iste color
nō particulari. Differt hanc sumptus ab hoc nō nōt̄i
q̄ nōt̄i habet q̄ otm aliqd̄ unit̄is positivē nō
a. sumptus.

Otm dicit q̄o. Petra ^{activa} et illa q̄ transformatur
s̄m otm s̄m petra sumptus nō transformatur
s̄m otm. q̄o nō om̄n̄i petra activa.

m. e.

m. a. stitit q. nichil: ou - et q. stat. n. d. h. n. p. p. t. h. n.
 infima epus circa colorem illu transfundunt.
 P. Expts locu stitit illu ju: illudm tuu uel.
 le p. h. am agentum in exteriore matum
 actionem transfundunt tu spe actua q. d.
 transfundat il circa q. epus. non uen ueluit
 comprehen eu stitit actiuis immanibus p. t. u. n.
 f. u. p. t. i. u. a. m.

Aliter de. Spes tu hnt spe intentionale
 q. d. non pnt corrumpi f. u. p. t. u. n. a. n. s. p. t. h. p. t. u. n. s. p. t. u. n. s.
 illa corrumpit a rei natis. q. d. debet p. u. e. n. i. e.
 ab alijs q. a. i. n. t. r. a. l. i. n. e. a. u. t. i. s. n. a. t. i. s. e. u. n. n.
 q. d. p. t. u. s. i. n. t. e. n. t. i. o. n. a. l. e. s. f. i. n. t. e. x. t. r. a. i. l. l. a. l. i. n. e. a. n. o. n.
 pnt esse corrupti oia f. u. p. t. u. n. s.

P. Con: ans. d. q. d. non pnt l. a. d. i. c. t. u. s. f. e. n. s.
 In primario con: non pnt f. e. c. t. i. o. n. e. s. h. e. q. u. e. n. t. u. n. s.
 q. a. l. i. c. e. t. p. t. h. u. s. f. u. p. t. i. n. a. h. a. b. e. n. t. e. s. p. e. q. d. a.
 nate tu cum illu spe nate subordina q. u. i.
 spe intentionale nate non enim q. d. p. t. u. s. p. t. u. s.
 intentionales sunt quod amodo cum p. t. h. o. n. i. a. t. u. s.
 q. d. pnt corrumpi f. u. p. t. u. n. s. q. a. p. t. u. s. f. u. n. t. i. n. i. s.

excellentis

excellentis hinc nimis imbutant sensu et cum
sensu non sit capax tantum imbutis ideo cor,
rumpit organum sensu. Alia arguta contra hoc
dubium in deo, quodam, et legi pat in huc in bus.

Dubium Tertium.

Utrum species intentionales
sint requisita ad sentiendum;
et quot sint sensus externi;
et quæ obiecta illorum? ~?

Conclusio Prima.

Ad sententiam necesse requiruntur species intentionales.

Secundo contra hoc ex Aristotele 2. de anima lex: 12. ubi ait.
Quod sensus in actu sit ipsi obiectum sensibile in actu,
sed hoc sensus non potest esse nisi admodum species
intentionales. hoc patet in. nam sensus illius species non potest
esse quod sensus in actu sit ipsi obiectum sensibile ex se in
parte rei, cum ab illo differat quod realiter obiectum
hoc patet in hoc sensus in actu obiectum sensibile in actu

f

et similitudinem illig in propria petra sculpitur, ut
 n. alie modo p[ro]p[ri]a inraymani ep[iscop]o ip[s]o etu sculpibile
 q[ui] n[on] ad m[er]itanda sunt p[ro]p[ri]a subterfuges ad
 sensum dicitur.

Et tunc eo r[ati]o. Et petra sculpitur et infra ip[s]a
 sunt sensum q[ui] petra sculpitur artificialiter scipit
 sed et non pot[est] esse infra sensu p[ro]p[ri]a r[ati]o ut
 p[ro]p[ri]a, q[ui]a habet a parte rei. q[ui]o est infra illu me,
 dicitur p[ro]p[ri]a sculpibile. m. p[ro]p[ri]a et dicitur r[ati]o petram
 appetit r[ati]o et cognoscibilis q[ui]a et petra sculpitur
 r[ati]o petra cognoscibilis f[er]at ad res ad illu r[ati]o illa
 existens adhaerens ear ad se, petra r[ati]o app[er]e
 titina f[er]at ad res ad extra p[ro]p[ri]a sunt in se. m. et
 de se q[ui]a. Et dicitur h[ui]us r[ati]o. Nam etu sculpi-
 bile p[ro]p[ri]a notitia p[ro]p[ri]a in sensu ab eto n. et
 petra p[ro]p[ri]a notitia ut ceteris dicitur p[ro]p[ri]a. sed nil
 agit ali non e. nil p[ro]p[ri]a se, nil p[ro]p[ri]a p[ro]p[ri]a
 mixtura, p[ro]p[ri]a ultra. Sed q[ui]a etu sculpibile
 non esse p[ro]p[ri]a se p[ro]p[ri]a a parte rei infra sensu
 q[ui]o est in illo m[er]itanda p[ro]p[ri]a sculpibile, q[ui]a mixtu
 mixtura ab eto; et h[ui]us r[ati]o ut ab h[ui]us m[er]itanda p[ro]p[ri]a
 de p[ro]p[ri]a sculpibile. tu et intelligenda et de

p[ro]p[ri]a

¶ *fratry intelligibility, ita ut si cui sensus non sit et hoc
re sensum nisi mediantibus fratribus non propriis ab
otto, ita nec inchoj potest dicere intellectum aliorum sine
intelligibili inchoja. Et potest in universa tractate
probare hanc rem. Sensus et inchoja sunt potius intellectus
generales et sunt se indeterminate ad percipiendum
hoc vel illud, sed ut determinata dicuntur autem
circa hoc etiam et non circa aliud debent ab
aliquo principio intrinseco determinari. Vnde.
¶ Sed hoc principium determinans inchojam vel sensum
intuitum et aliud quia frater intelligibilis inchoja ab
otto. Sed tamen ad intellectum meum quia sensum non
requisit frater inchoja. autem quod meum. Ex hoc nempe
potest. Sicut non potest se considerat potest hanc et illud et
aliud cognoscere sicut et sensus non. nisi potest hanc
et aliud colorem videre, sed si est indifferens debet
ab aliquo determinari. quod potest, et ipsa non
operatur indeterminate. in non subsumpta et potest.
nam illud principium intrinsece determinans inchojam
non est appropinquatum et ut a parte visus hanc non est potest
plane extrinsece, neque ipsa actus et multum
ipsa*

ipsa p[er] se aut[em] s[unt] s[er]vata sensibilib[us] ut
 intelligibilib[us]. Quares h[ic] An s[er]vata sensibilib[us]
 q[ue] nec debent generare ad sensum sicut sensibilib[us]
 a p[er] se sensibilib[us] aliquo modo? R[es]p[ondet] s[er]vata sensibilib[us]
 nec p[er] se sensibilib[us] ut quod a p[er] se sensibilib[us],
 bene t[ame]n ut quod, p[er] se h[ic] p[ro] Them[atic] s[er]vata n[on] g[enerat] nisi
 talis nec e[st] colorata nec calida aut lapida,
 nec habet et aliquam figuram. q[ue] nec p[er] se sensibilib[us]
 ut quod, q[ue] p[er] se p[er] se. nam s[er]vata nihil p[er] se p[er] se
 nisi in ip[s]o sensu nec s[er]vata s[er]vata s[er]vata, p[er] se idem e[st].
 s[er]vata intelligibilib[us] nec in intelligibilib[us] sicut ut quod a p[er] se
 intelligibilib[us] nisi p[er] actu reflectant. q[ue] s[er]vata sensibilib[us]
 nec p[er] se sensibilib[us] ut quod, p[er] se p[er] se q[ue] a p[er] se sensibilib[us]
 n[on] g[enerat] nisi p[er] se s[er]vata s[er]vata reflectant eo modo q[ue] s[er]vata
 intelligibilib[us] reflectant s[er]vata se et s[er]vata s[er]vata s[er]vata. q[ue].
 Quod vero s[er]vata sensibilib[us] p[er] se sensibilib[us] aut quod, facile
 p[er] se. nam h[ic] modo sensibilib[us] sicut aliud sicut p[er] se
 q[ue] s[er]vata s[er]vata q[ue] a p[er] se sensibilib[us] p[er] se actu
 sensibilib[us], h[ic] a. sicut s[er]vata sensibilib[us]. q[ue] p[er] se sensibilib[us]
 aut quod. Contra hoc dices. In s[er]vata apparet
 evidenter imago q[ue] a oculis cernitur et factum ut
 q[ue], sed h[ic] imago sicut e[st] aliud q[ue] s[er]vata sensibilib[us]

enim

cum ipse etiam non sit infra speculum sed extra. et
ipso sensibili presentem videtur ut q. 2. Et cum
sentia respectu nisi enim illa non terminari
ad illam imaginem seu speculum sensibilem sed
ad ipsam rem visam quae videtur respectu et ipsum
reflexum emissum a speculo. Et sic constat. hoc
adversari ipsi experientiae, nam experientia docet illi esse
imaginem distinctam ab eodem. Et haec in parte est
sensus deceptionum quae colligi potest ex hoc; quod illa imago
se apparet in speculo ad profundum quo etiam et
remotio enim in speculo non habet tanta profunditas
tamen ergo ad quod illi videtur non est per se recepta
in speculo, alias non videtur in m. distantia quam
ipsum speculum. Et Nam in speculo apparet
absque ulla imagine maior quam sit speculum ut experientia
testatur. Sed si illa imago est per se sensibilis, cum
illa recipiat in ipso speculo ac per se non sit
ipsi adaequata non potest appariere maior. ergo si
cum est in presentem non terminari ad speculum sensibilem
sed ad rem visam quae in speculo emittit species.
a quo per similitudinem se reflectuntur; et quod
illa

illa reflectio cum videtur a petra nigra videtur ad q
apparet videtur semper esse spes sensibilis. De istis
et hoc

Alii cetero contra jam dicitur. Duo accidentia
suo num: distincta non sunt esse simul in eod
num: sicut sed si admittantur spes intentionales
darentur duo accidentia suo num: distincta in
eod num: sicut. qd. M. supponit contra a Thomae sicut
m. p. nam duo alba pot. multiplicare spes visibiles p
idem medium ad eandem potiam visivam, sed illae duae
spes tunc distinguuntur numero. qd darentur duo accidentia tunc
numero distincta in eod num: sicut. m. item p. nam illa
duo alba solum num: differunt. qd et spes illae ab eis dispersae et
tunc num: distinguuntur. Cont. Si spes visibiles essent vere et
dicendum rationem sequenti duo contraria posse esse simul in
eod sicut, et in gradib: intensio. sequens est falsum qd et om. p.
seq: spes albi et spes nigri contrariae sicut album et nigrum
sed illae duae spes pot. simul recipi in eod petra visiva et
eodem in gradib: intensio, qd potia visiva pot. intensissime videre
album et nigrum.
R. Arg. qd spes illas representantes duo alba non tunc num: differre
sed et tunc qd in eodem modo representandi que hnt. eod modo dicendu
de coloribus phantasmatis Petri et Pauli quae duo non tunc numero
sed et spe differunt. Veru haec solutio videtur nonnullis
satis dista. Unde Bent. v. Distinctio christiana acco,
dunt. Quaedam absoluta qdam vero respectiva

q

¶ in omnia rae dicuntur rati: transcendatum aut
aliud et dicuntur hoc se differunt inter accidencia
relativa et absoluta quoniam ad intentionem q. abso-
luta intentionem hinc a se, ab uno actu rati,
tunc dependent in sua intentione ab aliquo et ex,
transcendunt q. respiciunt et hinc rati sunt et sunt
intentionales q. ex omnia rati respiciunt et
sunt. Sed per hoc actu absoluta eius sunt
non esse rati sunt in eod. modo q. hinc
accidencibus respiciunt q. in sua intentione de-
pendent ab aliquo extrinseco, non non respiciunt.

¶ hinc sunt probales sunt hinc rati. Sed:
Ad causam q. hinc et hinc in ideo respiciunt
ut sunt sunt in eod. modo in gradibus intentionis q.
resultant ex gradibus multo oppositis. hinc
sunt rati quos mittunt in intentionem rati sunt
abstracte a materia et quantitate hinc ideo n. hinc
forme intentionales unde non sunt inter se rati,
aut ut si sunt respiciunt in eod. modo et in gradibus
intentionis ex quo patet ad causam.

Conclusio Secunda.

Quing's

Quingue sunt sensus exteriores scilicet: Visus,
Auditus, Olfactus, Gustus, Tactus.

Hae Causae sunt. Eam probat Aristoteles hinc hae rati-
o et sunt sensus exteriores et sensoria vel organa
sunt sunt 5. sensoria. et sunt 5. sensus. Alia
ratio quae addit 8. Thomas videt in illo.

Conclusio Tertia.

Obiectum visus est Color rati sub quo,
est Lux. Obiectum auditus est Sonus. Obiectum
Oler. gustus Sapor, Tactus est qualitas
tangibilis ut caliditas et frigiditas.

Hae Causae necessariae sunt. Etiam enim in hanc
partem visiva aut organum visus non solum sunt pro,
pila vel humor crystallinus in oculis, sed et duo
nervi optici, qui in oculo cerebri coniunguntur. Item,
sunt vel organum visus adaequatum propter et humor
ille crystallinus in medio oculi existens. a quo
humore crystallino procedunt duo quidam nervi
visus, ad cerebri et in oculo cerebri coniunguntur
et sic simul in humore crystallino et in tactu

nervis

nervis q̄ tunc ephra subiectat p̄tia nigra.

Petia Andibina h̄t p̄ fto vel organo subiectam
quanda aëream infra tempore annis nichil.

Petia Alfabina subiectat in quadam parte autis
q̄te m̄ta cerebri et vocari solet illa pars,
procep̄g mammilares. q̄a sunt huc partis cur,
neq̄ habentis f̄m̄i l̄t̄m̄i cyr̄m̄i m̄m̄i h̄m̄i
f̄m̄i n̄am̄. et in istis f̄m̄i p̄m̄i h̄m̄i carnis
de m̄diale subiectam p̄tia Alfabina h̄m̄i
in p̄m̄i organo.

Gustus habet p̄mo organo et fto Nervum quenda
metem a cerebri descendente p̄tia h̄m̄i
p̄m̄i.

Tactus subiectat h̄m̄i in p̄m̄i organo et fto in
nervo aliquo que m̄dici h̄m̄i appellat, q̄e
p̄m̄i p̄m̄i h̄m̄i ita ut illo nervo h̄m̄i aliquo
rete h̄m̄i aut f̄m̄i in volubis ut p̄m̄i h̄m̄i
q̄e f̄m̄i p̄m̄i vel nocat. Et h̄m̄i de f̄m̄i h̄m̄i
h̄m̄i p̄m̄i h̄m̄i p̄m̄i h̄m̄i h̄m̄i
V̄m̄

Unum huiusmodi agendum Unum sensu exteriori re,
 flectant supra proprias gratias. Illasque percipiant
 Unum n.g. nisi sentiat se videre. an vero hoc sit
 nunc sensu eius vel alterius sensu interioris. Ad hoc
 P. 10 Nulla potest exterior sicut se seorsum eam,
 fiderata sentiat se sentire q. alium autem se sentire
 ab actu quae huiusmodi propria sensibile. Voluntatis
 dicere sensu exteriori nulli modo proprie re,
 flecti supra scriptum. Ratio huiusmodi videtur.

Nam gratia potest sensibile s. non participat rationem
 fructum sui etc. n.g. nisi exteriori n.g. et lucida
 n.g. colorata. q. cum pt. potest a sensu exteriori q.
 actu distincta ad illud terminata. gratia potest q.
 potest sicut sub ratione fructum sui etc. in aliis, et nisi
 recipiat in illo rationem fructum sui etc. non potest in illud
 tendere, et hinc et ratio quare nicty q. recipere
 Inam intellectivam. et reflecti supra se q. sicut,
 q. intellectus potest videre rationem fructum etc. nicty
 P. 11. Hinc q. bene proprie concedi. potest
 nicty sensu q. fiderata sentiat se videre
 sicut

sicut

fructu & ipsa nisi enim. pot hoc nam qd p^o p^o p^o
fina est substantia moneta ab alijs deo infili
tunc exp^o sua inficent. qd sentit se videre fructu
hanc sua inficentem terminari ad aliq^o o^o infibile
t^o abendu^o t^o q^o hanc op^o non sit adeo op^o. nam
ut diximus iam sentit op^o legit non de resp:
actibus sentiendi sed resp: o^o q^o p^o p^o.

R. 30. Si sensus isti exteri essent part^o exteres
grideant & ut edimant^o sensum e^o d^o q^o ut quo,
dando efficiant^o n^o cum illo, reflectunt^o supra
op^o op^o. Explicat hoc. Nam nihil aliud no,
tunc dicere q^o q^o sensus e^o de quo latius infra
sit p^o exteri^o a sensum ext^o n^o. q^o d^o a.
et faciat alijs ca^o distas. Pro o^o resp^o theta
30. Quia sensibilia exteri^o sunt dupliciter p^o d^o,
n^o. vel p^o n^o particularem talis sensibilib^o, vel
e^o n^o n^o n^o sensibilib^o. si p^o modo sumant^o tunc
mutant^o p^o exteri^o, si vero e^o modo accipiunt^o
h^o n^o o^o sensus e^o, d^o general^o n^o n^o
p^o p^o sensibilib^o cum sensibilib^o e^o
et

et omni sensu exteriori. Nota 2°.
 qd sunt in comparatione uniuersi ista comparatiua
 ut eam potest superius et uniuersum, tanto ad plures
 et se extendat. Ita et in comparatione ceteris
 ut petra illius qd sunt superius et uniuersum tanto
 ad plures se et extendunt sub una hanc fructu
 qd in natura. nam ista qd sunt multum duntaxat in aduice
 ad petras inferiores formant uniuersum fructum in aduice
 ne ad petras superiores. Ex his facile potest quibus
 sensus eam potest reflecti supra quos sensum ex-
 ternum, qd se: illa non tunc extendit se ad illa sen-
 sibilem exterioria in particulari sed et in uniuersum, in
 et extendit se ad ipsas qd sunt petras sensibilem
 in quibus uniuersum eam hanc in una hanc fructu sensu
 hanc.

Et in ceteris contra hanc. Sensus eam non dicitur quibus
 ab aliis sensibus exterioribus. qd se ipsa potest reflecti
 et supra sensus sensum externum et id potest sensus
 exterioribus. qd potest petra autem. petra dicitur quibus qd
 alij et oba sed alij et petra sensum ext: et sensus eam
 non sunt dicitur oba. qd sensus eam non dicitur ab exterioribus
 m.

in illis et in. et in sensu eius sunt in g. in parte, in
tate, in ederalite, et in alij illij et sunt in hunc sensu
sunt et in sensu et in alij sensum exteri nem. go
in. vera.

¶ Si sensum eorum distinguat à sensibus externis
et non solum sed eorum resp. sensum exteri nem in
poreando sed et in speculo, et in sensu eius rido
gare raris et quasi primum sensum exteri nem in
illum in sensu exteri referunt suas sensus
et ab illo hunc à fonte recipiunt sua in hunc
sensu hunc si sunt vitales. Ad hunc in primum
dicit. et in sensu eius et exteri ore in g. raris
nam sensu hunc parti celant et in in parti celant
sunt et in sensum exteri nem, et sensu hunc in sua
communitate et in sensu eius. 9. Julij. anno 1630.

FINIS
LIBRI SECUNDI DE ANIMA.

LIBER
TERTIUS
DE ANIMA

liber, auch,
Josephus
nem. 70

exterior
nem. ni
ess. riko

nam in
lucyato
nim. hnt
ni. puz. rko
mit. rko

si. culat
ni. fra
ame. s. 170

ANIMA